

Fesztivál

A várakozást messze meghaladóan jól sikerült az idei Tavaszi Fesztivál zenei programja. Kitűnő művészeket sikerült szerződtetni a tíz napra, váratlan lemondások nem kedvetlenülítették el a közönséget, a fellépő hazai és vendégművészek pedig igyekeztek tudásuk legjavát nyújtani.

A választék egyik legkritikusabb pontja a nyitókoncert volt, amelyen Medveczky Ádám adott klasszikus magyar zeneszerzők műveiből összeállított műsort a Filharmóniai Társaság zenekara élén. Erkel Ünnepi nyitánya után Bartók III. zongoraversenyét adta elő Sándor György, aki 1946-ban a művet bemutatta. Sajnos mostani produkciója nem jelentett igazán nagy élményt. Nyilvánvaló technikai gondjai mellett — ami megbocsátható, hiszen nem fiatal művészről van szó — az interpretáció semmi olyan megvilágító erejű újdonsággal, különlegességgel, elmélyültséggel nem szolgált, amire talán számítani lehetett volna egy a szerzőhöz közel álló előadótól. Igaz, a karmester és a zenekar nem volt éppenséggel a segítségére, maszatosan, szürkén, élettelenül játszottak. Medveczky ugyan arcjátékával, mozdulataival nagy átélést mutatott, viszont a hangzás igen silány maradt. A koncert második részében Kodály Psalmus Hungaricus hangzott el, hasonló színvonalon, a gyenge napot kifogó Molnár András énekével.

Március 19-én ismét a Filharmóniai Társaság zenekara ült a Kongresszusi Központ pódiumán, ezúttal Montserrat Caballét, a nagy katalán énekesnőt kísérték, José Collado irányításával. A kételkedők meggyőződhetnek arról, hogy a három nappal korábbi gyenge zenekari játék nem a véletlen műve volt: a tagok képtelenek voltak arra az alapvetőnek mondható feladatra, hogy a különböző szólamokat lehetőleg összehangoltan, egy időben játsszák el. Ennek ellenére feledhetetlen marad a hangverseny. Montserrat Caballé hangja ma már romokban van, de ezek a romok egy hajdan gyönyörű palota maradványai, és nem egy külvárosi bérházé. A magasságok kopottak, néha a művész nő már nem ura a hangszalagjainak, de izlésének, döbbenetes atmoszféra-teremtő erejének, és a jól megválasztott műsornak köszönhetően az est az egész fesztivál egyik legnagyobb sikerét hozta. Caballé pontosan tudta, hogy mire képes, ezért csupa lassú áriát adott elő, csak egészen enyhe színvo-

nalngadozással. A két szélsőséget a kicsit halovány Manon Lescaut-ária, és a fölkkavaró Fűzfadal, a halálra készülődő Desdemona éneke képezi. Montserrat Caballé tizenkilenc éve járt itt először, most pedig minden bizonnyal utoljára. A század egyik legjelentősebb szopránját hallottuk.

Huszonkettedikén a Zeneakadémia zsűfolt-sága egy autóbúszéhoz hasonlított a BKV legsötétebb pillanataiból. Schiff András adott Bach-estet. A lelkes közönség — és kritikai fogadtatás ellenére azt kell mondanom, számomra nem volt olyan egyértelműen nagyszerű az előadás. Schiff ciklusokban gondolkodik, koncertjein mindig egyetlen szerző műveit játssza, szereti a teljes sorozatokat bemutatni, mégis legtöbbször a részletekben igazán jelentős. Néhányszor, különösen a lassú tételekben most is magával ragadó volt, de az egész műsort tekintve képtelen voltam azonosulni fölfogásával. Schiff András bevallottan konzervatív művész, és valóban, Bachot a század zongorista-legendáihoz hasonlóan játssza: érzelmesen, nagy tempóbeli, ritmikai szabadsággal. A lassú tételknél ez igen hatásos, bensőséges és megindító, de sokszor zavarba ejtőek voltak a lendületes részek egyenetlen trillái, váratlanul letett hangsúlyai. Mindenesetre Schiff magas színvonalon végzi azt, amire vállalkozott, és aki Bachot elsősorban érzelmileg kívánja megközelíteni, az teljes joggal ünnepelehte.

Másnap Cyprien Katsaris, francia zongorista adott szólóestet. Katsaris egyedülálló jelenség a pianisták között, egy múlt századból itt maradt szalonzongorista. Mindent megtesz, hogy kapcsolatba kerüljön a hallgatósággal, játék közben a széksorok felé fordul, mosolyog, a hangsúlyos részeknél szuszog, ha csak az egyik keze van elfoglalva, a másikkal gesztikulál, jelzéseket ad, hogy a nézők jobban érthessék a zene szerkezetét, és szívesen beszél is a közönséghez. Nyitott személyiségének nem is állott sokáig ellen a hallgatóság, és ha ezen a hangversenyen is annyian lettek volna, mint az egy nappal korábban, a Zeneakadémia talán már romokban heverne a tomboló lelkesedés miatt. A siker egy kicsit gyanús, de itt szó sincs széllhárosságról. Katsaris káprázatos technikájú, elegáns, zongorista, aki hozzávetőlegesen olyan szerepet tölthet be a pianisták világában, mint a karmesterek között Leonard Bernstein. Rajong a zenéért és a hangszeréért, és elég hamar meggyőz bárkit ezek nagyszerűségéről. Második fellépésén Beethoven c-moll versenyművét játszotta a Kongresszusi Központban, és ha valaki nem találta elég elmélyültnek előadását, azt is bőségesen kárpótolta a második tétel finom líraisága, az első tétel briliáns Liszt-kadenciája, és a finálé futamai.

A két Katsaris-fellépés között, március huszonegyedikén a Vigadóban lépett föl Starker János, Amerikában élő gordonkaművész, és a Botvay Károly vezette Budapesti Vonósok. Starker játékában a hangszer kapta az abszolút főszerepet. Meglepően világos színű csellójából káprázatos hangokat tudott előcsalogatni, illetve azt a benyomást keltette, mint aki nem is csalogatja a hangokat, jönnek azok maguktól. Az ilyen jellegű, leginkább talán Emmanuel Feuermann-éhez hasonló rendkívül rokonszenves művészi magatartás általában nem is téveszti el hatását, különösen, ha megfelelő színvonalú kíséret teljesíti ki az élményt. Ennek hiányában a koncert legemlékezetesebb momentuma a csodálatos csellóhang maradt.

Végeredményben az idei Tavasz Fesztivál zenei kínálata talán minden eddiginél kiemelkedőbb volt. Minden napra jutott valamilyen jelentős esemény, néha több is. Úgy látszik, tizenegynéhány év után a fesztivál valódi nemzetközi kulturális eseményé érik.

Fáy Miklós

A Monteverdi Kamarakórus lemeze

Egy Misét, egy Stabat Matert és két zsolnárt hallhatunk az Európát bejárt Monteverdi Kamarakórus előadásában egy közelmúltban megjelent hanglemezen, Kollár Éva vezényletével.

A nagymúltú együttes — amely megalakulása óta a régi zene előadását tűzte ki fő céljává — ez alkalommal is nagy örömet szerez a hallgatónak. Kollár Éva a történész alaposágával, szakértelmével közelít a ritkán megszólaló művekhez; ez azonban kevés volna az előadás „átlelkesítése” nélkül, amire talán éppen Monteverdi tanította meg elsőként a zenélő Európát.

A g-moll mise az ifjabb Domenico Scarlatti műve, akinek nevét billentyűs szonátái tették ismertté. Ettől függetlenül, a vokális zene területén is jelentős mennyiségű művet komponált,

mind egyházi zenét, mind pedig operákat. Nápolyból — illetve Olaszországból — hamarosan áttette székhelyét előbb Lisszabonba, majd Madridba, ahol a királyi udvarban tevékenykedett. Spanyolország — úgy látszik — mindig jó talajt termelt a lángoló, extrém művészetek számára, talán a nemzet vérmérsékletének köszönhetően. Már Victoria is ezt az utat nyitogatta, akinek miséjével azonos kézíratos gyűjteményben találták meg Scarlatti g-moll, „Madridi” miséjét. Aztán El Greco-tól Lorcáig és Gaudi-ig sorolhatnánk távoli, hasonló lelki berendezkedésű követőit.

Caldara — a Stabat Mater szerzője — igazi olasz barokk komponista. Ennyire „stílustiszta” talán csak hazája határain túl, például Bécsben lehet valaki és képviselheti a meghonosodott, sőt jól bejáratott olasz barokk muzsikát. Tonaszám ontotta főleg vokális műveit, melyekből egyházi zenéi a maradandóbbak. Szólókvartetterre, kórusra, vonósokra és két harsonára írott Stabat Materre valóban remekmű: különösen kiemeli ezt a négy szólista, Verebics Ibolya, Kállay Gábor, Lax Éva és Szilágyi Béla éneke, valamint a Concerto Armonico (műv. vez. Szűts Péter és Spányi Miklós) játéka. (Érdekesség: a harsonák már Caldaranál is az alvilágot jelképezik, ahogy Monteverdi Orfeójától Mozart Requiemjéig és a Varázsfuvoláig.)

A Monteverdi-zsolnárokat hallgatva az is eszünkbe jut, milyen mesterien formálja a stílusokat az idő. Monteverdi a szólóének, a monódia kibontakoztatójaként a zenetörténet egyik legintenzívebb, a szövegen keresztül a lélek rezdüléseit kifejező stílusát teremtette meg. Ugyanazek az elvek, eszközök kevéssel később, Scarlatti kezében már szinte archaikusnak hatnak, s kezdik elveszíteni eredeti jelentésüket, drámaiságukat.

A kevés hangszerkísérettel (generálbasszus) deklamált Nisi Dominum (126. zs.) és Lauda Jerusalem (147. zs.) nagyformátumú, gyönyörű feladatokat rejtő művek, melyeket sodró lendülettel szólaltat meg a kórus.

Czigány Ilkó